

НАША СПРАВА

Выходзіць два разы ў тыдзень.

Адрес Рэдакцыі і Адміністрацыі:
Вільня, Віленская вул. 12—6. (Vilenska 12, m. 6).
Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 гадз. штодня,
апача съвяточных дзён. Адміністр. ад 9 да 3.

Падліска на адзін месяц з ластайкай да хаты
1 зл. 50 гр. Для заграніцы ўдвай даражай.
Перамена адреса 30 гр.

Няпрынятая ў друк рукапісы назад не
вяртаючы.

Аплатна надрукованага залежыць ад Рэдакцыі.

Цена абвестак: перад ёткстам 25 грош.,
сярод тэксту 20 гроши і на 4 стр. 15 гр.
за радок пятыту ў 1 шпальту.

№ 2

Вільня, Серада, 1-га сінёжня 1926 г.

Год I

Ня споў, а дзела!

Нядайна міністар унутраных спраў выдаў цыркуляр, у якім загадвае паном старостам распачаць "новую эру" ў адносінах да насяленія. І трэба думашь, што пан міністар запраўды верыць, што адным росчыркам пяра ён зъменіць адносіны паміж уладам і люднасцю, якую гэтая ўлады дагэтуль трымала, як кажуць, "у чорным целе", ды якай ніколі не магла даступіца да высоких асобы пана старосты, калі належала да "ніжэйшай" сферы—да так-званага па-польску "гміну".

Сыходам за міністрам унутраных спраў пайшоў і міністар асьветы—ведамы ўжо сваім адносінамі да беларусаў пан Бартэль. Пакуль быў прэм'ерам, дык і гаварыцы з беларускім асьветнымі дзеячамі не хаде, і навет найскрамнейшых дамаганінь іх у галіне асьветы ў роднай мове здаволіць "ня мог". А вось цяпер, як стаўся "спэцам" ў асьветных справах, дык адным цыркулярам мае радыкальна зъмяніць адносіны школьніх уладаў да беларускіх і ўкраінскіх школ.. У сваім цыркуляры да школьніх куратаў віленскага, беластоцкага і палескага акругоў пан міністар требае, каб яны шанавалі нацыянальныя права беларусаў і украінцаў, каб не накідалі беларускім і украінскім дзецям польшчыны гвалтам, каб спынілі ўсё тое, што можа выглядаць на нацыянальны ўціск....

Дзіўна трэбаваць такога новага курсу ад людзей, якія на тое-ж і былі назначаны папярэднікамі пана Бартля на свае высокія становішчы, каб вялі самую непрыміримую барацьбу з усімі праявамі нацыянальнае самастойнасці сярод беларускіх і ўкраінскіх масаў! Зыніштажэнне вынікаў леташняга школьнага пленісціту, паводле якога ўжо з тae восені мы мусілі б' мець 412 урадавых беларускіх школ (а якія маюць ніводнае!), — вось галоўная "кваліфікацыя" паноў куратаў на... вядзеніне "новага курсу"!

Дзіўнай здаецца гэтая вера паноў міністраў у "ўсемагутнасць" іх цыркуляраў, якія будуць правадзіць у жыцьці акітамі тэорэтычнае (— на славах) прызнаньне, што паны кураторы і паддяляючыя ім школьніе інспектары павінны спаўніць у адносінах да нашага народу ўсё тое, што нам на паперы і без таго было забясьпечана канстытуцыяй Польшчы і міжнародавымі міравымі трактатамі. Але, пакуль на сваіх месцах астануцца гэныя-ж самыя кураторы, школьніе інспектары і панасыланы да нас тысячамі польскія вучыцялі з Галічыны,— датуль ад слоў да дзела будзе целая прорва.—Гэтую прорву мы й павінны засыпаць сваім дэкларацыямі і трэбаваннямі на пекных слоў, а—дзела!

чалавечую тапталі", і з "свабоды рабілі пусты гук"....

Аднак сярод некаторых беларускіх дзеячоў з буржуазнай ідэалёгіяй як-быццам трymаецца нейкая дзіўная вера ў "ласкаўасць" да нас сучасных паноў палажэння і ў сілу іхніх цыркуляраў. Ажно польская прэса ў асобе "Przegl. Wil." выскказвае свае глыбокае здзіўленіе, што сяньняшнія заправілы так-званага "Інстытуту Беларускіх Культуры і Гаспадаркі"—у сутанах і бяз сутанай—у сваім мэморыяле да таго-ж пана Бартля выскказваюць веру, што "пан міністар расчыні новы кірунак у школьніх палітычных адносінах да беларусаў".... Але мы ня верым у цудатворную моц міністэрскіх цыркуляраў, пакуль "новы курс" будзе правадзіць тყы самыя рукі, якія дагэтуль вялі рэзка процілежную да яго палітыкі! Ня вераць у гэта навет і паны польскія "дэмакраты" з "Kur. Wil."— партыйныя калегі п. Бартля*).

Затое мы верым у нешта другое: верым у творчую моц і сілу нашага працулага народу—з'арганізаваных сялянскіх і работніцкіх масаў. Мы верым, што не салодкія слова паноў Ярэміча і Станкевіча ў іх мэморыялах да паноў міністраў здабудуць для нас родную школу, а напружаны высілак масы—яе магутны голос, які трэбуета ня ласкі, а таго, што нам па праву належыцца. І ня цешыцца з міністэрскага цыркуляру мы павінны (— нешта-ж падобнае суплі нам на славах і колішні прэм'ер Сікорскі, ды нічога ня даў!), не сядзесь спакойна, ча-каючи маны з урадавага неба,— а, наадварот, узмоцніць нашу акцыю на карысць роднай школы, падаць свой голос на ўесь свет праз дзесяткі і сотні тысяч школьніх дэкларацыяў з дамаганнем беларускіх падавае школы.

Цыркуляр міністра асьветы—гэта толькі тэорэтычнае (— на славах) прызнаньне, што паны кураторы і паддяляючыя ім школьніе інспектары павінны спаўніць у адносінах да нашага народу ўсё тое, што нам на паперы і без таго было забясьпечана канстытуцыяй Польшчы і міжнародавымі міравымі трактатамі. Але, пакуль на сваіх месцах астануцца гэныя-ж самыя кураторы, школьніе інспектары і панасыланы да нас тысячамі польскія вучыцялі з Галічыны,— датуль ад слоў да дзела будзе целая прорва.—Гэтую прорву мы й павінны засыпаць сваім дэкларацыямі і трэбаваннямі на пекных слоў, а—дзела!

*) Гл. перадавіцу суботніга нумару "Kur. Wil."

У Сойме.

Плян працы бюджетнай камісіі.

Пакуль-што Сойм на збораеца ў пленіме, працуячы над разглядам бюджету ў бюджетнай камісіі.—У аўторак камісія мела разгледзець съмету мін. справаў віцэ-папіт і тэлеграфаў, у чацвер—пачыніць разгляд бюджету мін. зямельных реформаў, або чыгункі, што зайде ўесь ка-нец тыхы...

У канцы наступнага тыдня разгляд пасобных міністэрскіх бюджетаў мае быць скончаны.

"Прасавы дэкрэт" пададзены Сойму!

Пасыль таго, як пропіччыўнага навету наўгароднай царскія часы, "прасавага дэкрэту" выкладалася ўся публічнай апініі ў Польшчы—бяз розніцы нацыянальнасцю і партыяй, усе спадзіваліся, што урад няя пасаро міца пададзіць сваі наўдалы, але "зухвалы" дэкрэт—на верны правал у Сойме, ад якога—згодна з Канстытуцыяй—залежыць яго лёс. Бутэбродная прэса так якраз і пісала, даводзячы, што урад "пазнаў" сваё а-

мылку" ды ня хоча канфлікту з Соймам, за якім стаіць—Канстытуцыя. Дык непададзены ў прапрэція 14 дзён дэкрэт сам страдаціці сваю сілу. Але зрабілася нешта неспадзіванае: у апошні дзень, рагідай "прасавы дэкрэт"—разам з 12 іншымі дэкрэтамі, выданымі за гэты час п. Прэзыдэнтам,—быў пададзены Сойму. Гэтым перадусім—прадоўжыцца на пеўны час яго жыцьцё.

У сувязі з tym Сойм мае быццам зъмяніць ціян сваі працы, назначыўши без адкладу пленарнае паседжаніе—дзеля прыняція ўжо гатовага законапраекту—аб скаваныні дэкрэту...

Ці ўзынімецца з гэтае прычыны канфлікт між Соймам і урадам,—хто ведае...

АБВЕСТКА.
Грамадзяніне, работнікі і інтэлігенты места!

Ахвяруйце кніжкі, якія хто можа, для сялян на бібліятэку ў вёсцы Салакаўшчыне, Браслаўскага павету.

Салакаўскія сяляне.

Кніжкі перадайце ў рэдакцыю "Нашае

Справы".

117278

Ігра ў шахматы».

Карэспандэнт аднай з найпаважнейшых газэц "Вэрлінэр Тагебляг" дае шкаўны агэлля ходаў ды метаў тэй "ігры ў шахматы", якую распачаў у Польшчы марш. Пілсудскі,—выдатны ды гарачы шахматыст як толькі ў палітыцы, але і ў жыцьці...

"Магнатаў, абшарнікаў і камсарватараў"...

Пілсудскі ўжо здолеў зусім перацягнуць на свой бок, эмусішы іх адрасы цалком ад здэцы. Цяпер началося— дык з вялікім паспехам!—гэтакіх прыхільнікоў на яго бок, вялікай прымеславасці", якую мае быць згуртавана ў "Гаспадарчай Раде"— пад кірауніцтвам самога Вежбіцкага. Які мае такім адрасы ад здэцы...

Калі гэтакіх чынам эндэцкай партыі будзе даршты разьбіта ды пазблуёні галоўных крываў партыйных фінансаў, тады Пілсудскі будзе рабіць выбары і пачне—, новую палітыку адносінаў да нацыянальных меншасцяў, якой цяпер перашкаджаюць эндэцкі...

Што-ж гэта за "новая палітыка"? Гэта—ужо добра ведамая ўсім "федэральнай палітыкі Пілсудскага". Марш. Пілсудскі, не пасцецеў стварыць гэтую вялікую федэральную дзяржаву ў 1920 годзе, бо... украінскі нацыяналізм яшчэ тады на столкі моцны, каб здолеў зваліць у сябе ў краі бальшавізму..."

Ці запраўды, "ігра ў шахматы" маршалка Пілсудскага ідзе так далёка, нямецкі за-гядычык дакладна я ведае. Ён толькі дадае, што "трэба памятаць, што м. Пілсудскі—ужо стary чалавек ды і сябе на съвєце што-дэнь больш старэе"...

Але сваім наступнікам ён хоча пакінне "маладую партыю"—польскіх кансэрваторыстаў-манархістаў, якія будзе тварыць гэтую Польскую Манархію...

"Дык месцівасць на тую восені спадзявацца манархіі мо на траба"...

Цяпер, відаць, справы стаіць лепш... , Польшча, Украіна ды Беларусь стварылі-б' гэтую Вялікую Дзяржаву, да якой змушана была б' далучыцца і Літва"...

Як-же гэта зрабіць практычна? Весь ту-така "на шахуніцы і зяяўляюцца (можа, — з англійскай нарады)?... Кароль з каралевай.

"У Літвіне, піша аутар, даўно ўжо ро-бяць заклады, ставічы 10 проц. 1, — што Польшча, якіх ў 1927 годзе зробіла манархія". Скуль жа возьмечца каралеўская па-ра?... Польскія газэты самі пісалі, што "князь" Януш Радзівілл ажэніца з аднай з дзяўю дачок Пілсудскага"...

Але перад тымі гэтымі, якія мае быць згуртавана ў "Гаспадарчай Раде"...

Ці запраўды, "ігра ў шахматы" маршалка Пілсудскага ідзе такім чынам, што цяпер пісціваюць "ігру ў шахматы" маршалка Пілсудскага"?

Акурат тое-ж робіцца і цяпер, розніца можа, толькі ў тым, што цінерашы үрэштадзе пачаў рыхтавацца да... ве-купу зборжжа за-граñцай.

Капіталісты і абшарнікі вітаюць урад.

У Пазнані адчыніўся з'езд найбуйнейшых прымеслоўцаў і абшарнікаў "Захадных Краіс" Польшчы—Сілезіі, Пазнані і Памор'я.

"Аб адносінах гэтага з'езду да ураду марш. Пілсудскага,—кажа адна з варшаўскіх газэц, — съведчыць той факт, што ён выслалі прыўтальнічы тэлеграмы п. Прэзыдэнту і марш. Пілсудскуму"...

Съведчыць—і вельмі красамоўна!

Барацьба аб... абшарнікаў і прымеслоўцаў.

Эндэць, канкуруючы з урадам—у прыхільнікі да сябе буйнепых абшарнікаў ды прымеслоўцаў, высунула на чале ўсей акцыі— самага "павадыра" Домовскага. Гэты Домовскі пачаў кампанію ў "Газ. Варшавск." Домовскі высувае лёзунг стварэння новай "Групы Вялікай Польшчы", у якой мела-б' ажыданца ўсё польскае грамадзянства, якое стаіць "на грунце народовім"... Домовскі да-водзіць (вельмі слушна!), што "падзеі пака-зілі ясна поўнае бакруцтва польскай ліві-цы" (— як роўна-ж і польскай правіцы.. Рэд.). "Маёві пераварот" толькі аканчальна съвіярдзіць гэтае бакруцтва, у выніку чаго пачаўся "вялікай ажыленіне на польскай правіцы". Але, каб гэтае ажыленіне не зміназвалася, трэба яго добра выкарыстоць.—"згуртаваць ўсю правіцу ў адзінне цэлае".

Чым-же хоча павадыр эндэць прыыва-біць на свой бок абшарнікаў ды прымеслоўцаў, якім урад, ведама-ж, можа і хоча дать вельмі добрая ды смачныя рэчы—копітам працоўных?... Д

Згадзялім дарога адчымена!

Заступнік начальніка Сынадчай Паліціні Варшаве Курнатоўскі, міністэр якога звірку "Głos Prawdy", дастаўшы павестку ўраду, што якраз у пачатку гадзінства гэтага агента старшыня італьянскай Ligі Абэроні Право Чалавека публічна заявіў у прэсе, што экспазітура фашыстаскай палітычнай паліцыі ў Францыі мела заданнем выклікаць вайну між Італіяй і Францыяй...

Як паведамляў "Głos Prawdy", Курнатоўскі мае загранічны вядзіарнік гроши, награблены ў хайрусе з прафесіяльнымі бандытамі!

Заграніцай.

Заява літоўскага ваенага міністра.

Ваенины міністар Літвы, палкоўнік Пашэцкі, заявіў у гутарцы з журністамі, што лінейныя войскі будуть павялічыць на коштам разэрваваў... Справа Віленшчыны вымагае, каб літоўская армія быда гатова ў кожны момант. Усялякія крокі на польскім баку граніцы дагладаўца вельмі ўважна... Каждая зачісная авантюра будзе безадкладна адбіта. Літва ня хоча чужкіх зямлі, але не дазволіць, каб яе зямля аставалася пад чужкай уладай... Умова з ССРР мае вядзіарнае значэнне—перадусім па свайму ўплыву на "нашых суседаў"... Калі, напрыклад, Польшча аддаваўца напаласіць на Літву, дык павінна будзе пільна аглідзіцца на тое, што пачне дзеяцца ў яе ў тылу... "Літва вядзе палітыку міру, але гэта зусім ня значыць, што яна зракліася сваіх праўна да яе належальных зямель..."

У справе "параўменія" між Нямеччынай і Францыяй.

Французская прэса даносіць, быццам нямецкі пасол Гаш у гутарцы з Брытаніям заявіў, што Нямеччына трэбует згоды Францыі на гэткія 4 пункты:

1. Скасаванье ваенага кангролю, бо Нямеччына разброена.

2. Свабода ваенна-спартычных таварыстваў у Нямеччыне—бо гэта ўнутраная справа.

3. Разбраенне "саюзнікаў", бо разброна Нямеччына.

4. Зніцце акупаціі нямецкай зямлі, бо Нямеччына выпаўніла ўсе свае аблазацельствы па Трактату...

Быццам Брытанія разка адказаў, што ніводзі з гэтых пунктав ня можа быць прыняты Францыяй...

Тады—і гэта найбольш цікава! — Гэп заявіў, што, "у такім выпадку Нямеччына змушана будзе павярнуцца тварам у бок Італіі, шукаючы збліжэння з ёй—проці Францыі"...

Калі запраўды да англійска-італьянскага пароўменія далучылася і Нямеччына, дык Францыя аказалаўся запраўды быццам замураванай у чатырох сценах. Бож і Гішпанія цягнецца ўжо веяк да Італіі...

Новы француска-італьянскі скандал.

Французская прафішыстаўская прэса піша аб новым скандале—у сувязі з акцыяй фашыстаўскіх правакатарап у Францыі.

У італьянскім месьце Равенна забіты на вуліцы чалавек, які аказаўся адным з выдатнейшых агентаў—правакатарапа фашыстаўскай жандармэрыі, адначасна—адным з павадыроў так-званага "каталанска паўстанні" (проці Гішпаніі), якое створана фашыстаўскай агенціяй на тэрыторыі Францыі, каб выклікаць востры канфлікт між ёю і Гішпаніяй. Калі гэтага правакатарапа раскрыла французская паліцыя, тады ён ўцёк назад у Італію і там падаў вельмі даўгі рабунак начальству—за сваю працу.. Калі яму адмовілі, ён пагразіў апубліканінем усей прауды аб ролі фашыстаў у "рэвалюцыйнай" дзеяльнасці італьянскіх правакатарапаў у Францыі... Тады фашыстаўская дэфэнзыва, як пішуць газеты, выдала загад—забіць яго, што і было безадкладна зроблена...

20 лет назад.

У сувязі з 20-леццем "Нашае Долі", падаем тутака, як гісторычны матэрыял—наагул вельмі цікавы і павучальны,—перадрук перадавіцы з № 3 "Н. Д." над загалоўкам "Старое лякарства". Статья гэтая была царскім урадам сканфіскавана.

Старое лякарства.

Правіцельство нашэ на ўсе хваробы мае адно толькі лекарство. Лекарство гэта—цыркуляр. Захвареў народ на свабоду, правіцельстве—тып цыркуляра, захвареў народ на жаданье зямлі—тып другі цыркуляр; захвареў жмені людзей на абрарыне манаполек, почт—зноў цыркуляр. Столікі ўжо гэтага лекарства прынялі народ, а памагло яно бядзе так як нябожчыку калдзідла. Здаецца, досі было бы гэтых цыркуляраў, здаецца час было бы зразуметь, што каб вылячыць народ з яго нядолі адных цыркуляраў мала.

А правіцельство чы ня ведае, чы ня хоча ведаць аб гэтім.

Новая хвароба завелася: мужыкі ня плаціць падаткаў. І вось правіцельство і на гэту хваробу прысывае сваё старое лекарство—циркуляр. У цыркуляры гэтых міністарў скарба Коковін і председацеля міністэрства Сталінін прыказываюць губернаторам, каб яны ўсімі, хапібы нафтатражэйшнім законнымі спосабамі пастаравіць прымусіць мужыкіў плаціць падаткі. Цяжкая на долю губернатораў выпалі работа: Як возьмеш што вебудзе ў таго, у каго німа нічога? Як збіраць падаткі, калі мужыкі так зглебею, што не то на падаткі, на хлеб гропшай ня мае? Што

З гэтага ўсяго ясна, насколькі важныя былі б гэтых развязанія забітага агента аб спосабах і метах гэтай прафакатарапіі акцыі. Цікава, што якраз у пачатку гадзінства гэтага агента старшыня італьянскай Ligі Абэроні Право Чалавека публічна заявіў у прэсе, што экспазітура фашыстаўскай палітычнай паліцыі ў Францыі мела заданнем выклікаць вайну між Італіяй і Францыяй...

"Французская спадчына" ў Афрыцы не дае спаса Мусоліні...

Напірэдадні дынастычны разрухі ў Румыніі.

У румынскай каралеўскай сям'і ўесь не-як непамысна: бацька з сынам—наступнікам трону пасварыліся, падзяліўшы гэтага сэрвака амаль не на роўныя паловы ўесь край. Сына бацькі падзяўшы спадчыны ды выгнаў з краю. Ціпер каралевы варочацца дамоў з падарожнікі ў Амэрыку, дык румынскі ўрад клапоціцца, каб яна не спаткалася ды не пазнумелася неяк з сынам—проці бацькі.. Дык—у сувязі з гэтым—румынскі ўрад выслаў на спатканье каралевы міністра, а адначасна пусцілі чутку, быццам кароль румынскі памэр...

Можа бы яшчэ і не памэр, але зроблена гэта, каб жонка ці ўдава чым хутчэй ехала дамоў...

Паводле іншых вестак, кароль Фэрдынанд запраўды памэр, але ўрад зумысля трymае гэта ўсё здрэсці, каб яна дыца—да павароту каралевы—магчымасці захапіць уладу прыхільнікам сына Карабля.

Вясёлая сямейка!

Паўстанніе ў Альбаніі.

Узьняўшаеся раптам паўстанніе ў Альбаніі, відаць, можа лічыцца ўжо злыквіданым. Югаслаўская прэса адкрыта вінаваціць італьянскі ўрад—у падтрыманні паўстанцаў—Вою яна—актыўная палітыка Мусоліні на Балканах!"

Рэвалюцыя ў Бразыліі.

Весткі аб выбухуўшым у Бразыліі паўстанні—розныя. Паводле адных, паўстанніе амаль ня здушана ў зародку. Але іншыя, больш незалежныя ад ураду кропінкі, падаюць весткі, што паўстанцы захапілі яшчэ дэльве праўнікі ці штаты, дык што бai ідуць пакуль—што "з роўным пасыпехам абедзівіх старонаў"...

Ліга народаў.

Перад выездам на сесію Рады Лігі Народаў, якая мае пачацца 6 січня, міністар замежных спраў Залескі запрасіў на канфэрэнцыю варшаўскіх журністас, каб пайфармаваць іх аб tym, якімі спраўамі мае гэтая сесія займацца.

Программа працы Рады Лігі складаецца аж з 22 пунктаў. Найважнейшыя з іх—гэта аб урэгульаванні фінансаў вольнага места Данцигі, а бы скліканы міжнародавай гаспадарчай канфэрэнцыі і спраў разбраення.

Ад сёбе дадамо, што спраўа гданскіх фінансаў можа аблінцаца ў вельмі вострых візітаў польскіх кінадармэрыі, бо Гданск хоча зрабіць пазыкі ў Нямеччыне, а Польшча, пазываючыся на статуты ды камісіі, ставіць гэтаму сваё, "вэто" ("не пазвалім") Нямеччыні і гданскай прэсе кажа, што над гэтым польскім, "вэто" стаіць вышэйшая ўстанова—Ліга, якая і вірашыць спорку.. Дык трэба спадзявацца ізноў упорлівай барацьбы між француска-польскай і англійска-нямеччынскай часткамі Рады...

Справа скліканыя міжнародавай гаспадарчай канфэрэнцыі быццам ужо згари вышанілі вераснівым Агульным Зборам Лігі, які выразіў пажаданне, каб гэтая канфэрэнцыя адбылася перад наступным звичайнім Агульным Зборам у будучым верас-

дзень газеты прыносяць ўсё новыя весьдзі з усіх кандоў Расеі абы цяжкай мужыцкай нядолі...

Тутака апошні хлеб даedaць, там ужо мруз с з голаду; тутака разгнездзіўся галодны тыфус, там—іншыя якай зараза з голаду сотні людзей говіць на той свет, дзе німа ні мук, ні нядолі. Што возьмеш з гэтых людзей? А ў тых месдох, где Бог даў ураджай крыху лепши, ді многа возьмеш ад мужыка? Ці многа возьмеш ад удоў і сірот, кірміцелі катарых не вернуліся з Далёкага Вастоку, або згінулі ад куль сваіх братоў? Ці многа падаткі ўзбрэш з вёскі, працівнікі якіх засялілі пажаданне, каб гэтая канфэрэнцыя адбылася перад наступным звичайнім Агульным Зборам у будучым верас-

дзень газеты пішуць вам, паны клерыкалы, гляньце на нашы "сельськіні": гэта—не "благадыжны", прэцца гоняя ліхай астача царска-гінавенства!

А далей—дык яшчэ лепши:

Другім недахватам у "Грамадзе" ёсьцек шмат няявіўнага элементу, дык яго не гаворачы працэлую хмару розных сышчынай і прававатараў

І гавора гэта орган кс. Станкевіча, які першы з беларусаў (ведама, як лічучы дэфэнсіўнага "Бел. Слова") пачаў пісаць, быццам грамадзісты—гэта "камуністы", ведаючы, што за камунізм у Польшчы проста садзяць у катаругу!

Хай грамадзісты самі апэньцяг гэнаага павадыра клерыкалаў і ягоную "маральнасць"!

А вось далей:

Апрэс расейскага чынавецтва і так-же шпікоў, правакатарапа, у радах "Грамады" ёсьцек шмат часнага беларускага вучыцельства, якое трапіла туды, шукаючы выхаду з свайго труднага палажэння. Гэта вучыцельства разам з інтэлігентнайшымі сялянамі будзе ядром партыі. Але лік яго ў парадунанні да ліку сяброў—вельмі ненавілікі, яны праста гінуть у масе. А маса, ведама як маса, узбулівана гневам, ідзець са шпаркасцю снегавых хмары ў tym кірунку, які даілі ей правадыры.

Але "очыя вялібны": то-же маса геная—беларуская! І запраўдная народная інглігэнцыя не байдзца, "згінуць" ў масе, бо яна—косьць ад косьці і крушы ад крушы яе!

Урэшце—яшчэ адзін "закід", зроблены Грамадзе расплатыкаваным "ксянжулькам":

Калі ўсё гэтае возьмеш пад увагу, то відзім, што гэта работа "Грамады" мае наці слабы фундамант. Гэта будзе вялікай на гінініх нагах... На мультурную работу яна мала звязацца ўсага. Даволі ўспомніць аб tym, што пры арганізацыі "Грамады" на вёсцы замірае ўсё мультурная работа, людзі перастаноць навет ладзіць прадстаўленні, але аддаючы ўсё душу палітыцы...

На гэту брахню яма што і адказваць: настолькі яна відавочна! Тым балей, што яшчэ нядаўна тая-же ксянжульская газета пісала, што ўсё згінае з праўдай—было-бы наилепшым атэстатам для Грамады і для яе ролі ў культурным будаўніцтве Зах. Беларусі... Нажаль, "Інстытут Беларускага Культуры" і Гаспадаркі, створаны сэнатарам Уласавым і заходле-

ні. Гэткім чынам канфэрэнцыя мела-бы адбыцца — улетку будучага году, мо ў пачатку траўня. Есьць праект склікаць канфэрэнцыю ў Швейцарыі, каб даць магчымасць прыняць у ёй учасце і ССРР.

Справа разбраення найболып выклікала спрэчкі адкладаў. Сынадчыя спраўа разбраення фарсавалася Англіяй, а ўпіралася найбльш Францыяй. Ціпер—якраз наадварот: Францыя, пагадзіўшыся неяк з Нямеччынай, якія, якія, сарваўшы ўжо "Жэнэўскі пратакол", у апошнія гады пачала стравенна павялічываць свае зброяні, перасташана асабліва ўсё зараставаць небяспекай для яе панавання ў Азіі...

З жыцця „Грамады”.

На культурную працу.

Які ўпілі аказвае „Грамада” на народ у кірунку наладжання культурыс апрацы, паказує гэты сьпіс асоб, злажышых ахвяры на карысцьці Гуртка Белар. Сялян.-Работ. Грамады ў вёсцы Острара, Стараўскескія гміны, Слонімскага пав., — для арганізацыі бібліятэкі, беларусіх школ, народнага дому і іншых культурна-асветных ізіты (у далах). Падаем усе прозвышчы:

- 1) Андрэй Іванчук 2 далах, 2) Андрэй Татарын 5 далах, 3) Міхась Бабіла 3 далах, 4) Язэп Коска 1 далах, 5) Раман Панасік 1 далах, 6) Міка Гербік 1 далах, 7) Юрка Булак 5 далах, 8) Церзіч Рыбак 1 далах, 9) Марыя Рыбак 1 далах, 10) Інка Рыбак 1 далах, 11) Франк Дановіч 1 далах, 12) Восін Гербік 1 далах, 13) Мікалай Стасевіч 1 далах, 14) Марта Кібрайч 1 далах, 15) Юрка Казэл 1 далах, 16) Ганна Літвін 1 далах, 17) Мікалай Літвін 1 далах, 18) Аляксандар Лупач 1 далах, 19) Юлья Крыўла 1 далах, 20) Матфей Пачапка 1 далах, 21) Сямён Татарын 2 далах, 22) В. Калбаска 1 далах, 23) М. Кашка 1 далах, 24) Г. Шыманскі 50 цэнт., 25) І. Сыты 1 далах, 50 цэнт., 26) П. Ламека 5 далах, 27) М. Скутт 50 цэнт., 28) Сиргей Молаль 1 далах, 29) М. Жак 1 далах, 30) Пётр Пізварчук 1 далах, 31) Інка Гародка 2 далах, 32) Юрка Ламека 1 далах, 50 цэнт., 33) Марыя Ламека 50 цэнт., 34) Ярома Новак 1 далах, 35) Філіп Карапен 2 далах, 36) Конда Сарлін 1 далах, 37) Н. Мочан 50 цэнт., 38) Якуб Міхалік 50 цэнт., 39) Б. Канстантыновіч 1 далах, 40) Ч. Рамано 50 цэнт., 41) І. Качановскі 1 далах, 42) І. Жак 50 цэнт., 43) А. Захарчук 2 далах, 44) С. Гародка 1 далах, 45) О. Ярош 1 далах, 46) М. Сотнік 1 далах, 47) Т. Сотнік 1 далах, 48) В. Гурскі 50 цэнт., 49) Б. Баркаў 1 далах, 50 ц., А. Бусчы 1 далах, 51) Ч. Ноўнак 1 далах, 52) М. Пасюк 1 далах. Разам—68 далах.

Часыць Вам і слава, грамадзяне!

Падзяка.

Касцяніёўскі Гуртак Белар. Сялян.-Работ. Грамады, Чамерскескі гм., Слонімскага пав., складае шыршу падзяку тым грамадзяням в. Касцяні і Асабнякі, якія злажышы ахвяры натураю і грашыму на дапамону палітычным вязьням, знаходзячымся ў Слонімскім вастрове.

Бельскі Павятовы Зьезд.

У нядзелю, 5-га сіненхня, у 10 гадз. раніцай у вёсцы Беразова, Арыянскескі гм., у дому Тадэра Трашчнікі адбудзеца Павятовы Зьезд сяброву Грамады Бельскага пав.

На зьездзе абавязкава прысутнасць Камітэта Гуртку, даверных асоб і ўсіх сяброву Грамады Бельшчыны. Цэнтр. Секрэтар'ят.

Ян сарвалі зьезд у Саколцы.

У нядзелю, 21-га лістапада, меў адбыцца Павятовы Зьезд Грамады ў Саколцы. Дазвол быў атрыманы, — але адміністрацыя пастановіла спраўца яго другім спасабам.

Перадусім староста забараніла Клубу Урадоўцаў здзіць пад зьезд памішчаныне, за якое ўжо быў дадзены задатак. Аб гэтым Клуб паведаміў Цэнтральны Секрэтар'ят пісьмом з 19-га лістапада. Таксама было забаранена даваць памішчаныне пад зьезд усім гаспадаром адпаведных дзяля гатага будынку. Дык ледзь знайшли нейкую пуню, у якой і пачаў зьбірацца народ. У гэтym часе было відаць на вуліцах падгатоўку фашыстскескіх баяўкі, зложанае з польскескіх моладзі. У суседнім доме было сабрана каля 50 памішчаныятаў.

Калі сабралося каля 150 грамадаўцаў, дык баяўка начала наступленне. Дзесяць гутака быў выбраны мамант, калі заступнік старости з 14 памішчаныятаў ўйшоў у памішчаныне зьезду — „правяраць белеты”. Тут баяўка і заатакавала зьезд, выламаўши дэзвіры, чаму паліцыя не перашкодзіла. Грамадзакі міліцыя пачала адбівацца ад нападнікаў. Дык прыгатаваны ў суседнім поме атрап паліцыі выскочыў з засады і пачаў разганяць і біць грамадаўцаў. Некаторых застрывалі, але праз два дні ўсіх звольнілі.

У самую поўнач нейкай банды акружыла хату, дзе знаходзілася пасол Валошын, а два венамыя басякі ўвайшлі ў сярэдзіну і пробавалі вылікі пасла на вуліцу — на нейкі „сакрт”. Пад крэйкімі пытаныкамі пасла і прысутніх асоб яны призналіся, што ім суплілі па 150 злотых кожнаму за пабіццё або і забойства пасла Валошына....

Абвестка.

Даводзіца да ведама, што ў суботу ў 6 гадз. ўвечары адбудзеца агульны сход сяброву Бел. Сял.-Раб. Грамады (Цэнтральны раён). Яўка ўсіх абавязкава. Сход адбудзеца на Вялікі вул. д. № 30, кв. 9.

Парадак дзеніку: 1) Перавыбары раёнаўнага камітэту, 2) Бягучыя спраўы.

Абвестка.

Косаўскі Павятовы Камітэт Бел. Сял.-Раб. Грамады просіце тых сяброву і Камітэту Гуртку: Косаўскіе і Ражанскае гм., дзе былі арганізаваны гурткі да Павятовага зьезду, прыслать як ў найкараецшым тэрміне да Павятовага Камітэту: Калі, хто, што які гуртак і якую грашовую дапамогу даваў Я. Падражану. Гэта неабходна дзеяць грашовай справадачы.

За Косаўскі Павятовы Камітэт Бел. Сял.-Раб. Грамады—старшыня Асуши.

На чорную дошку.

Солтыс Захар Гарлоўскі ў вёсцы Старынкі, сяброву тутэйшага гуртка, сваім предаднімі даносамі паліцыі даканаваў таго, што шчырых працаўнікоў вёсцы: Грыгора Сокала засадзіў на 10 дзеяніяў, а Касцяпроваўчына Настасія на 30 дзеяніяў. Ганьба табе, здрайца працоўнага люду!

Ад Цэнтральнага Секрэтар'яту.

Партыній белеты: № 39589 на імя Камінскі Валенцін, № 39490 на імя Каменецкі Язэп і № 39494 на імя Клішавічкі Рыгор унезажняца.

Галынікаму гуртку, Стараўскескі гм. Забараны рабіць сабраны гурткоў стараста не можа, але толькі ў тым выпадку, калі, падаючы паведамленыне, выкананы ўсе вымаганыя законаў варункі.

Наваельніскаму гуртку. Даць поўнасцю імя і прозвішча старшыні гуртка, тады вышлем пасъведчаныне.

Шурпанскаму гуртку. Пераліску атрымалі, шлем шчырую падзяку за працу.

Гулебіскаму гуртку. Пераліску атрымалі і прынялі да зацвярджаючага ведама.

Партыній белет № 19751 на імя Аўсюкевіча Яна ўнезажняца, як згублены.

Жыхарам в. Варотна, глыні Лінава, Пружанскае пав. Каб зрабіцца сябрам Беларускае Сялянска-Работніцкое Грамады, траба атрымаць партыйны белет.

Якім парадкам яго атрымаць, даведайцесь з інструкцыі і цыркуляру Грамады.

Развожыніскаму гуртку. Наваградзкага пав. Толькі съвдомамі вораг працоўнага народу можа адгарвараць людзей запісвача ў Грамаду; гэтак і ёнцы пасол Дуброўнікі з „строўніцтва хлопскага”, які, як вы пішаце, страшы Вас рознымі бедамі і агулам нестадзяўянкамі.

Апанасіні Даміле. Той чалавек, пра якога Вы пытаете, у Грамадзе ня лічыцца.

Трачноўскаму гуртку. Прыслать другі экземпляр працтвусту.

Нудзініскаму Мінайлю. З браку дакладнага адреса нічога Вам выслыцца ня можам.

Камітэту Масеўскага гуртка. Адчоты Вы павінны даваць Цэнтру. Секрэтар, а камандант можа ўсе спраўкі атрымаць таксама ў Цэнтральным Секрэтар'яте.

Акунінскі гуртак, Дзевяцінкаскуе гм., Слонімскае пав., па жаданні агульнага сходу гуртка перайменоўваецца ў Акунінска-Плешкавіцкі.

Сябры Грамады Кіміті Сыцяпан, Кіміті Янка, Клундук Сыцяпан, Пілімон Язэп, Кіміті Францішак і Сініца Язэп ўсе з вёсцы Горкі, Празароцкі гм., спалохавыся рэпресіяў пры Грамадзе.

Галынікаму гуртку, Стараўскескі гм. Забараны рабіць сабраны гурткоў стараста не можа, але толькі ў тым выпадку, калі, падаючы паведамленыне, выкананы ўсе вымаганыя законаў варункі.

Наваельніскаму гуртку. Даць поўнасцю імя і прозвішча старшыні гуртка, тады вышлем пасъведчаныне.

Партыній белет № 27658 на імя Гаўрылюка Міхася, як загублены, унезажняца.

Партыній белет № 32997 і пасъведчаныне на імя секрэтара Тадэра Ісаак з в. Трасцянка, Бельскага пав., унезажняца, як загублены.

Нініфару Налівайчу з в. Мерэлкі. Каб стацца даверана асобаю Грамады, траба, каб агенты напісаюць у Ц. С. камітэт гуртка суседня вёскі.

Масілавіцкаму гуртку. Калі стараста Слонімскі спазыніўся з забаронай, дык віны на Вас няма нікакіх. Справу аб беспадставным съпісаньні пратаколу паліцыяй перадалі ў юрыдычны аддзел.

Усім гурткам. У апошнія часы да Цэнтра. Секрэтар. Грамады прыходзяць лісты, у якіх падаюцца сябры, або камітэты гурткоў заняўляюць аўтаключнікі з Грамады каго-небудзь з сяброву Грамады. Цэнтру. Секрэтар. гэтак паведамляе ўсе гурткі Грамады, што заўважыў гэтак будучы прымацца ім да ведама толькі тагды, калі гэта будзе пастаўана ўсіх гуртка і падпісаны большасцю яго сяброву.

Рыгору Ахрэму. Газета „Народная Справа“, адрэс: Wilno, Wilenska 12 — 6. Выпісіца можна Гісторыя Беларус з кнігі Wilno, Ostrobothnia 1. Księgarnia Białoruska.

Каміховічу Йину. З вашага пратаколу ня можна зразумець, каго выбрали на Старынню, каго на Секрэтара і Скарбіка; таксама ня ясна, колькі сяброву і адкуль тым сябры, што былі на сходзе. Просьба, як найхутчай паведамліць нас талкова аб Вашым сходзе і выніках гэтага сходу.

Зорка.

Далёка,

Далёка

Гарыць аганек...

Дрыжыць ён трывожны.

Маўляў матылек...

А там,

Як гіганты,

Заводы ўзыяліся:

Бязформенай масай

Яны разълягліся.

І сьевеціца комін

Высокі здзялк

І там вось — далёка

Гарыць аганек...

Гляджу я, гляджу ўсё

На той аганек.

І вось мne здаецца,

Што дзіўны ц্যялік

На небе ў ночы

Ля фабрыкі ц্যялік

І водблеск чырвоны

На землю ліе...

І пышна ляпесткі

Рарагортва ён,

На ўсю зямлю Працы

Навівае сон.

Заводы — асілкі

Стаяць у паўсніне

Далёка — чырвона

Зорка ц

КАРЭСПАНДЭНЦЫІ.

Самагубства.

(Даўгінава, Вялейскага пав.).

22-га с. г. тут пакончыў з сабой самагубствам сацыялістычны дзеяч Эдэя Сосенскі, па прафесіі — кравец. Гэта — родны брат В. Сосенскага, старога карэспандэнта ў йышчэ „Нашае Нівы” і аўтара дробных апавяданняў, друкаваных у беларускіх часопісах.

Нябожчык, як і яго брат, быў перакананым, прыхільнікам беларускага адраджэнскага руху. Да самагубства давялі яго благія варункі жыцця і церазмерная праца.

Хай зямля беларуская, да якой быў так прывязаны нябожчык, будзе яму пухам! М. С.

Паны мудрацы.

(Рось, Ваўкаўскага пав.).

Мінулоа зімою ў газэце „Беларуская Ніва” было апублікавана, якія двары і якіх ашарнікі па „реформе рольной” падлягаюць парцеляцыі. Паміж іншымі падлягайт прымусовай парцеляцыі і двор „Касцешкі” ашарнікі Адама Браніцкага. Паны неяк спрытна перакруціл гэтую парцеляцыю, што двор гэты дагэтуль целы: — але, мусіць, на сялянікі выпадак Браніцкі хоча замацаваць гэты двор за сабою на заёсіды, як замацаваў ён ужо ўсе свае сенажаці, па якіх пакапаў рабы, панасіўшы грэблі і, напусціўшы вады, „агласіў” іх нібы „рыбнымі промысламі”, хоць там толькі жабы сквокуць.

У двары „Касцешкіх” промыслу западжыць, як, а пад асаднікай таксама не падходзіць, бо вады труда ластаць — вельмі глыбока, трэба капаць калодзеж, а там, дзе ёсьць калодзеж ў самым дворе, — атрымаў асаду пан надлесны з 30 гектарамі зямлі, а раштук зямлі п. Браніцкі засаджва лесам, хоць лес перш тра было бы садзіць на попі, а на вырубах, якіх у Браніцкага ў 11 лясных дачах ёсьць больш тысячи гектараў вырубаных, ях перад вайном, так і цяпер і не засаджаных лесам. Але яго гэта малая абходзіць, — ён бароніць двор ашарці, засаджваючы добрую рабочую зямлю „садзонкамі”.

Замія, што пад гэтым дваром, некалі да новага памеру была вёскі Краснае-Сяло, але пасыль панішчыны пры перадзеле ашуканствам яна была адабрана і аддана пану, ды тут ён і пабудаваў двор „Касцешкі”, а цяпер, баючыся, што яна ізноў не папала нам, Браніцкі садзіц лес.

Хоць лес у нас заёсіды садзілі толькі восеньню, цяпер сипяшаўца паны пасадзіць восеньню. Мусіць, че іх цёмны дух, нейкую для сябе небяспеку, калі гэтык сипяшаўца! Яны садзіц, а людзі, узраўчыся, дзівіцца з панскай спрытнасці: усю іх хітрасць разумеюць, а парадзіць нічога не могуць і толькі кажуць: „Няхай ляпей на нашай земельцы лес сядзіц, чым асаднік”.

Краснаслец.

Весті з Крэва.

(Ашмянскага пав.).

У нашу Крэўскую гміну быў назначаны Ашмянскім староствам за вайта нейкі віленскі канфідант пал. пал. Ян Обромпольскі. Восі гавы тан Обромпольскі, прабыўшы некалькі месяцаў за вайта, набраўшы ад сялянікі грошай („родак гашт”), лы яшчэ ашукава некалькі багацішчных сялянікі: падалычай ў іх грошай, набраў напавер карову, а ведама, як вайту, то ўсікі даваў, ды даўшы выпівачу, ды ў карты гуляць у „21” мусіл з ім. Праз нейкі час, калі зъмінікі старасту ў Ашмяніе, ды і пастаўленаму ім вайту скончылася масльніца. Новы стараста назначыў рэзвійную камісію дзеля кантролю. І вось пасыль рэзвійнай камісіі аказаўся такі разуміт: У гмінай касе не хапала 2.996 (дзеўзе тысячи дзесяцьць сялянікі) златых. Пана вайта арыштавалі, але не надоўга: усяго 2 ці 3 дні сядзіеў, а пасыль зволылі і адсалілі ў Вільню на старую службу! Цяпер некалькі разуў прыяжджаў ён на нашу мястачку і, калі сялянікі падыходзілі да яго прасіц, каб аддаў даўгі, то ён адзыўваў іх хамамі, сывіннямі і г. д. А гмінная рада разлажыла геную суму, якой не хапала ў касе, на бедных сялянікі і ўзноў плац!

Калі скончыцца гэны ўздрэз?

Наставі Незабудка.

Нам пішуць з вёскі што:

× Панскі парабак, Яроцкі, у Баранавічах распісаўся даўнінай адузову Паўлюковічу, а цяпер змагаецца з „Грамадой”. Яроцкі пракраўся пры будове поміка навядомому жаўнеру і знаходзіцца пад съледствам, дык, каб „залаходзіц” сваю спрачу, выслугоўца, каму траба. — Усе з пагардзай глядзіць на яго.

× У канкurenці з што-дзяя разрасталіся „Грамады”, пэпэзэсі вось якія штуки вырабляюць, каб завербаваць да сябе сялянікі. Станіслаў Міцкевіч з асценкена Галубурдаўчына, Свяржанскаі гм., у Стальціцкім п., абыцце на 5 зд. тым, хто запішаны ў ППС; — а долльф Галаўіч з в. Грабенічына, чей-жка гм., абыцце на бутэльцы гарэлкі, калі ѿзробіцца пэпэзэсі. Сялянікі з пагардзай адхіляюцца ад іх.

× Пастушок Гардзейчык Антось, 16 гадоў, калі лесу, недалёка в. Сатыца, Пружанскі павету, драў карэйнне для кошкіў. Рантам перад вачымі, як з зямлі вырас, з'явіўся падліцыянт Селеніцкага пастроўніку. — „So robisz? — „Карэніне дзялі, паночку” — „Tu, psia krew, chowasz się?!” — „Не” — хлопец з'яўляўся. — „Przekor zaraz-że to wszystko!” — закамадаваў падліцыянт. І хлопец на вачах падліцыянта мусіў перакопыўца усе тые сялянікі, скуль драў карэйнне.

× Валовай скуры траў было б, каб усё апісці пра аўтана Антона Касцельскага, Вя-

ліка-Бераставіцкага прыходу, Горадзенскага пав. Мае ён трох коней і поўнія хлывы іншай жывіны. — Згадаў сабе за 50 пуд. жыта парабакам сірату Аляксандра Хімоту з в. Лісьнявічы. Прайшоў год і парабак просьціл плаці. — хату трэба стаўіць. А поп кажа: „Пазыч каня, паездзь па вёсках і зьбірай па 10 ф. з участка, калі больш 50 пуд. зьбірай, то шчасце твае”. Але хто будзе плаціць папоўскаму парабаку? — Ясна, што з гэтага нічога ня выйшла. Брат Аляк. Хімоты — 13 гадовы хлопец служыў пастроем у гэтага папа, захварэў, пасучы, бо застудзіўся крепка, дык поп адмовіўся лячыць. Сам брат адвез ў Беласток у бальницу, дзе хлопец і памёр. За шлюб гэты поп бяраў 45 зл. — Удава з в. Плюскаўцы прыimalа прымака, ня мела так многа грошай за шлюб, прасілася, каб уступіць, — ня уступіць. Жанчына кажа: „Да ксянды пайду вячцацца” — „Хоць да рабіна — адказаў поп. Кебядз з'яўляўчы геную пару, перавёўши на каталіцтва.

× Русак — солтыс в. Міжавічы, Слонімскага пав., выслугоўца паном і змагаецца з „Грамадою”.

× Шліл і Пяцюрок Карскі з в. Парсы, Вялейскай гм. і пав., з'яўляўца панскім падлізамі і на „Грамаду” браўшы тое, чаго і самы не разумеюць. Нікто іх і ня слухае.

× Міхал Лемяшевіцкі — вучыцель у в. Паршычы, Жабыцкай гм., Пінскага пав., за два гады навет літараў не наўчыў дзяцей. Дзяцей дровы рубць змушае, а ня вучыць. Выбраў з старых вучняў старшыню і падліцыята і загадаў ім караль дзяцей. — Сам ён па падходжаньню беларус, але падбяларуску з сялянінамі гутарыць на хоча. Скідкаў ён раз сход бацькоў, бацькі зышліся і началі гутарыць, як-бы беларускую школу адчыніць. А Лемяшевіцкі адрозу: „Дзе, якай школа?” Сялянікі падаўцаў яму газэту „Народ. Сп.” № 13, кажуць: „Паглядзі, тут напісаны”. А ён кажа: „Я і у руці не вазьму гэтай газэты”.

× Міхер — вайт Дзевятынікаўская гм., Слонімскага пав., мала таго, што пазабіраў у сялянікі за падаткі апошнюю вонратку і жыўні, хамуты і вазы, ня гледзічы на самую гарачую пару працы летам, — цяпер бяраў сялянікі падводы для сваіх гаспадароў патрабаў і на яду на паляваньне. — Сялянікі душыць і з „Грамадой” змагаецца, бо ведае, што, як зарганізуўца сялянікі з „Грамаду”, то ня будзе больш ён ездзіць на карку „мужика”.

× Станісл. Пяцрукоўскі, лясынічы, што жыве ў в. Охава, Жабыцкай гм., Пінскага пав., павалізіць сабе рабіцу розныя дзіўкі выхадкі. Калі ідзе Пяцрукоўскі праз вёску, а не пакланіць яму селянін, то бальшавіком абызве, а то і падліцыю пакліча, і пратакол напіша, што чэсць не аддаў. Пойдзе хто з сялянікі да яго, каб купіць вов галіль, то жа: „Не прадам, бо тут бальшавікі ўсе” і г. д.

× Астап Куцініч з в. Хадакоў, Борка-Гічыцкай гм., Косяўскага пав., браўшы прыці „Грамаду”, пужаўчы сялянікі вастрагом. Ды на яго ніхто нікакай увагі не зварачае, бо, кажуць: „той не беларус, хто вастругу байцца”.

× Сялянікі в. Хадакоў, Борка-Гічыцкай гм., Косяўскага пав., прасілі беларускага вучыцеля і беларускай школы, а прыслалі ім нейкага палітика, што ані ўзбі не разуме падбеларуску. Дзеці ў школе нічога не разумеюць. Плачучы дзеці, плачучы іх бацькі, і пытадзіц, што рабіць?

Ад Рэдзаніцы. Гэтую справу мы перадалі ў Т-ва Беларускага Школы ў Вільні.

× Пон Казакевіч, Зэльвінскай паraphаві, Ваўкаўскага пав., за пахаваньне Аныны Тупік — белай даўды ў в. Браятаўцы, што пакінула двое малых сірот, — садраў 30 зл. Было б з каго дзэрці — дзеці бяз хлеба засталіся!

× Ігнат Мікалайчук — солтыс в. Ходаркі, Косяўскай гм. і пав., камуністам і бальшавіком абызваваў сялянікі-грамадаўці, што зьбіраліся на свой партыйны сход 23/X. г. г., а пасыль „замальдаваў” падліцы.

× Забаставілі сялянікі і не пашлі на работу да асадніка Міснікоўскага ў двар Кайшоўкі, Цырынскай гм. Наваградзкага пав., дык вайт Бусіцкі зараз-же зажадаў перавыбараць. Бусіцкі вельмі змагаецца з „Грамадою” і рабіць з сябре пана-палаці, хоць падольску ані ў зуб ня ўмее. Пры наядходзічных выбарах сялянікі толькі грамадаўці выбіраюць на солтысаў.

× Гыннат Мікалайчук — солтыс в. Ходаркі, Косяўскай гм. і пав., камуністам і бальшавіком абызваваў сялянікі-грамадаўці, што зьбіраліся на свой партыйны сход 23/X. г. г., а пасыль „замальдаваў” падліцы.

× Забаставілі сялянікі і не пашлі на работу да асадніка Міснікоўскага ў двар Кайшоўкі, Цыринскай гм. Наваградзкага пав., дык вайт Бусіцкі зараз-же зажадаў перавыбараць. Бусіцкі вельмі змагаецца з „Грамадою” і рабіць з сябре пана-палаці, хоць падольску ані ў зуб ня ўмее. Пры наядходзічных выборах сялянікі толькі грамадаўці выбіраюць на солтысаў.

× У в. Маросіках, Лебедзеўскай гм. Маладечненскага пав., Язук Крэнцік хоча выслугоўца паном і пужаўчы сялянікі дык крамнікі і шаўцы праклінаюць яго. — Цяпер „вучыць” новы — Яблонскі, дык дзеці носяць але яго сінікі на пляточках і маюць разгніўшыся, пакалечаныя пальцы, бо „вучыць” абрэзае дзецям тупым ножам ногі.

× Бугарэвічы Марыя з добра Беларускай гм., Маладечненскага пав., аддаў сялянікі іх бандытамі да камуністамі. Людзі-ж не баяцца яго пастроўніка і йдуть да яго падацамі.

× Сымон Семашкевіч з в. Маросікі, радны Лебедзеўскай гм. Маладечненскага пав., кажа, што ён хутка пачне біць і вешаць грамадаўці. Ды дарэмныя пастроўнікі хай спрабуюць.

× Дзякуючы Міжавічскай гмінай раздзе, Слонімскага пав., сялянікі, маючы 4 дзес. зямлі, мусіць плаціць „майтковы” падатак.

Змаганье за родную школу.

Наду́жыці пры складаніі дэклараціяў.

Маладечненскі павет: Войт Беніцкага гміны не пасъведчыў падпісу дэклараціі з вёскі Сівіцы, падманівчы сялянікі, каб яго пачакалі, што ён зараза прыдзе, а сам як уцек дык больш і ня паказаўся.

Камандант-ж пастроўнік, Дзевятынскі, якія мае абсалютна нічога агульнага з гэтаю справаю, пагражай дэклараціям і навет выганаў з гміны.

Дамагаючыся свае роднае беларускага школы, сялянікі з в. Сівіца не паслалі сваіх дзяцей у польскую школу, дык за гэта мыслі заплаціць штрафу па 2 зл. кожны.

Але ані штраф, ані пастроўнік, якія пагрозы каманданта вялікімі вучыць сваіх дзяцей у роднай беларускай школе.

Аб ваду́жыці вайта яны дав